

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของเกษตรกรตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เกษตรกรที่ทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง จำนวน 30 ราย กับกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง จำนวน 30 ราย ในเรื่องสภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกร เพื่อนำมาวิเคราะห์หาต้นทุน ผลตอบแทนของเกษตรกร และข้อมูลจากบริษัทผู้รับซื้อผลผลิตเกี่ยวกับ รูปแบบการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปริมาณการรับซื้อผลผลิตในแต่ละครั้งโดยแบ่งตามขนาด ราคาการรับซื้อของบริษัทผู้รับซื้อข้าวโพดฝักอ่อนในแต่ละขนาด เกณฑ์การกำหนดราคา และปริมาณที่รับซื้อผลผลิตในแต่ละปี เพื่อนำมาวิเคราะห์หาต้นทุนในการรับซื้อผลผลิต จากผลการศึกษา มีประเด็นสรุปสาระสำคัญ ดังนี้

1. จากการศึกษาสภาพทั่วไปของการผลิต ปัญหาและอุปสรรคของการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนของกลุ่มเกษตรกรตัวอย่าง พบว่า สภาพทั่วไป เช่น อายุของหัวหน้าครัวเรือนและระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน อาชีพหลักและอาชีพรองของเกษตรกร จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและการใช้แรงงานสมาชิกในครัวเรือนในการทำการเกษตร ทรัพย์สินการเกษตรที่ใช้ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน แหล่งสินเชื่อที่ใช้ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน การขนย้ายข้าวโพดฝักอ่อนเพื่อนำไปจำหน่าย แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มมีลักษณะที่ไม่แตกต่างกัน

ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคที่เกษตรกรตัวอย่างทั้งสองกลุ่มพบ คือ ปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตที่มีราคาแพง ปัญหาน้ำท่วมทำลายผลผลิต ไม่สามารถกำหนดราคาหรือต่อรองราคาจากผู้รับซื้อ รวมถึงการถูกกดราคารับซื้อจากผู้ซื้อด้วย

2. จากการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินของเกษตรกรในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน เปรียบเทียบระหว่างเกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดฝักอ่อนที่ทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงกับที่ไม่ได้ทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดฝักอ่อนที่ทำสัญญา

ฟาร์มแบบมีข้อตกลงมีต้นทุนการผลิตและรายได้สุทธิต่อไร่สูงกว่าเกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดฝักอ่อนที่ไม่ได้ทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง เนื่องจาก เกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดฝักอ่อนที่ทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในด้านการจัดการผลิต เพื่อให้ผลผลิตออกมามีขนาดฝักตรงตามที่บริษัทผู้รับซื้อกำหนดไว้ จึงส่งผลให้มีต้นทุนการผลิตสูง แต่ก็ได้รับราคาผลผลิตที่สูงกว่าเกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดฝักอ่อนที่ไม่ได้ทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงเป็นการตอบแทนเช่นกัน นอกจากนี้ จากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนของกำไรสุทธิของเกษตรกรทำให้ทราบว่า การลงทุนการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนที่ทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงมีความเสี่ยงน้อยกว่าที่ไม่ทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง

3. จากการวิเคราะห์ต้นทุนในการรับซื้อผลผลิตของบริษัทผู้รับซื้อข้าวโพดฝักอ่อนเปรียบเทียบระหว่างการรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรที่ทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงกับการรับซื้อผลผลิตจากตลาดทั่วไป พบว่า ต้นทุนในการรับซื้อผลผลิตภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงสูงกว่าต้นทุนการรับซื้อจากตลาดทั่วไป เนื่องจากราคารับซื้อข้าวโพดฝักอ่อนภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงสูงกว่าราคารับซื้อจากตลาดทั่วไป แต่บริษัทก็ยินดีจ่าย เพราะต้องการผลผลิตที่มีคุณภาพ และสามารถตรวจสอบข้อมูลแหล่งที่มาของผลผลิตได้

4. จากการศึกษาเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่เกษตรกร และผู้รวบรวมได้รับจากการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง พบว่า มีตลาดรับซื้อผลผลิตอย่างแน่นอน ได้รับความรู้ ความช่วยเหลือจากบริษัทผู้รับซื้อ มีความมั่นคงในรายได้ ส่วนผลเสียที่เกษตรกร และผู้รวบรวมได้รับ คือ ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในสัญญาอย่างเคร่งครัด ไม่มีอำนาจในการต่อรองราคารับซื้อ และต้องรับผิดชอบในส่วนของผลผลิตที่ไม่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

5. สำหรับผลประโยชน์และผลเสียที่บริษัทผู้รับซื้อได้รับจากการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง พบว่า ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น คือ ได้ทราบปริมาณผลผลิตที่แน่นอนในการนำเข้าสู่กระบวนการผลิตของโรงงาน สามารถตรวจสอบประวัติและแหล่งที่มาของผลผลิตได้ อีกทั้งได้ผลผลิตตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยผลเสียที่เกิดขึ้น คือ ใช้ต้นทุนสูงในการจัดหาวัตถุดิบ

ข้อเสนอแนะ

จากผลของการศึกษาในเรื่องนี้มีข้อเสนอแนะบางประการซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกร เปรียบเทียบระหว่างเกษตรกรที่ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนที่ทำและไม่ทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงพบว่า เกษตรที่ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนที่ทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงได้รับผลตอบแทนที่ดีกว่า และความเสี่ยงที่ต่ำกว่าด้วย ดังนั้นเกษตรกรจึงควรผลิตข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงเพื่อให้มีรายได้ที่สูงขึ้น

2. ในการทำสัญญาการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนระหว่างผู้รวบรวมกับบริษัทผู้รับซื้อผลผลิตทางบริษัทผู้รับซื้อควรที่จะรับฟังความคิดเห็น และปรับเปลี่ยนข้อกำหนดให้เป็นที่พึงพอใจของทั้งสองฝ่ายให้มากขึ้น

3. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรสนับสนุนให้มีการได้รับความรู้ในการจัดการผลิต ความช่วยเหลือเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตและทุน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรในเรื่องของรายได้จากการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน เนื่องจากตลาดในการรับซื้อข้าวโพดฝักอ่อนมีลักษณะเป็นตลาดแบบมีผู้ซื้อน้อยราย เกษตรกรจึงไม่มีอำนาจในการต่อรองราคา

4. ควรมีการนำการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) มาใช้ในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรอย่างสูงสุด อีกทั้งเป็นการช่วยลดต้นทุนการผลิตอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ในประเทศไทยยังมีพืชอีกหลายชนิดที่มีการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง (Contract Farming) และยังไม่ได้ทำการศึกษาดังผลประโยชน์ ผลเสียจากการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรและบริษัทผู้รับซื้อ ดังนั้นการศึกษารุ่นต่อไปควรที่จะศึกษาการทำสัญญาในพืชชนิดอื่นต่อไป ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจของผู้ทำสัญญาทั้งสองฝ่าย และเพื่อเปรียบเทียบระบบและวิธีการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงของพืชชนิดต่าง ๆ

2. ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาผลประโยชน์ ผลเสียจากการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงแบบเป็นลายลักษณ์อักษร ระหว่างผู้รวบรวมกับบริษัทผู้รับซื้อ ดังนั้นการศึกษารุ่นต่อไปควรที่จะศึกษาผลประโยชน์ ผลเสียจากการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงแบบเป็นลายลักษณ์อักษร ระหว่างเกษตรกรกับบริษัทผู้รับซื้อ

3. ควรมีการศึกษารูปแบบสัญญาที่มีความเหมาะสม เป็นธรรม พร้อมทั้งศึกษาถึงแบบจำลอง วิธีการหรือกระบวนการในการกำหนดราคาซื้อขาย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทั้งเกษตรกร ผู้รวบรวม และบริษัทผู้รับซื้อ

4. ควรมีการศึกษานำการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) มาใช้ในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนและพืชชนิดอื่น ๆ เพื่อนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อจำกัดในการศึกษา

1. ก่อนทำการศึกษาวิจัย ควรทำการติดต่อและได้รับการยินยอมจากบริษัทหรือหน่วยงานที่จะทำการศึกษาให้เรียบร้อยก่อน เพื่อที่จะได้ไม่เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น ข้อมูลบางอย่างเป็นความลับที่ทางบริษัทหรือผู้เกี่ยวข้องไม่ยอมเปิดเผย หรือการให้ข้อมูลที่ล่าช้า เป็นต้น

2. การศึกษาครั้งนี้ศึกษาการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงแบบประกันการรับซื้อผลผลิต (Production Contract) เท่านั้น ไม่มีการศึกษาถึงสัญญาแบบประกันค่าแรง (Marketing Contract)